

Autoreferat

1. Imię i nazwisko

Robert Andrzej Czulda

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

- 2012 – uzyskanie tytułu naukowego doktora (nauki humanistyczne w zakresie nauk o polityce) nadanego uchwałą Rady Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego z dn. 26 stycznia 2012 r. na podstawie rozprawy doktorskiej „*Polityka bezpieczeństwa Wielkiej Brytanii w latach 1945 – 1955*”.
 - Promotor: dr hab. Robert Łoś, prof. UŁ
 - Recenzent: prof. dr hab. Teresa Łoś-Nowak
 - Recenzent: dr hab. Jarosław Gryz, prof. UŁ
- 2008 – ukończenie rocznych studiów podyplomowych „*bezpieczeństwie narodowe*” na Akademii Obrony Narodowej (Warszawa-Rembertów)
- 2007 – uzyskanie tytułu magistra (stosunki międzynarodowe, specjalność: nauki polityczne) na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego. Praca magisterska pod tytułem „*Polityka bezpieczeństwa militarnego Stanów Zjednoczonych po 11 września 2001 roku*” (promotor: dr hab. Robert Łoś, prof. UŁ, recenzent: dr Małgorzata Rączkiewicz). Praca wydana drukiem przez Akademię Obrony Narodowej w 2010 r.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

- 2009-2012: doktorant-asystent;
- 2012-2015: ½ etatu (adiunkt): Instytut Studiów Politologicznych, Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych;
- Od 2015: 1/1 etatu – (adiunkt): Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych.

W roku akademickim 2017/2018 wnioskujący spędził jeden semestr na University of Maryland (School of Public Policy, Center for International and Security Studies at Maryland) w Stanach Zjednoczonych w ramach programu „*Fulbright Senior Award*”.

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.).

4.1 tytuł osiągnięcia naukowego

„*Polityka bezpieczeństwa Iranu – wymiar wewnętrzny i zewnętrzny*”

4.2 dane wydawnicze

R. Czulda, *Polityka bezpieczeństwa Iranu – wymiar wewnętrzny i zewnętrzny*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego: Łódź 2022, ss. 622 (ISBN 978-83-8220-894-8)

Recenzenci wydawniczy:

- Dr hab. Daniel Boćkowski, prof. UwB
- Dr hab. Bartosz Wróblewski, prof. UR

4.3 omówienie merytoryczne wskazanych osiągnięć

Monografia stanowi efekt prowadzonych w latach 2017-2022 prac w ramach grantu SONATA 11 grantu Narodowego Centrum Nauki (NCN) w panelu HS5 pod tym samym tytułem. W grudniu 2022 r. projekt badawczy otrzymał pozytywną ocenę merytoryczną Zespołu Ekspertów oraz Rady Narodowego Centrum Nauki. Wnioskujący był kierownikiem projektu i jedynym wykonawcą merytorycznym. Realizacja badań została wydłużona przez NCN z powodu (1) realizacji przez wnioskującego stypendium badawczego (Fulbright Senior Award) oraz (2) wybuchu pandemii COVID-19.

Podjęty w osiągnięciu temat nie jest bezpośrednią kontynuacją zagadnień poruszanych w rozprawie doktorskiej, choć zachowano ciągłość zainteresowania tematyką konkretnego aspektu nauk o polityce i administracji, a więc bezpieczeństwem państwa – zarówno w aspekcie wewnętrznym jak i zewnętrznym (działania w środowisku międzynarodowym i interakcje z uczestnikami, tak państwowymi jak i niepaństwowymi, tegoż środowiska).

Cel badań

Celem pracy było przeprowadzenie analizy polityki bezpieczeństwa Islamskiej Republiki Iranu w jej wewnętrznym i zewnętrznym (międzynarodowym) wymiarze, w tym uwarunkowań,

procesu decyzyjnego oraz implementacji wybranych decyzji. To również rekonstrukcja tego, jak decydenci tegoż państwa identyfikują najważniejsze cele, co chcą osiągnąć, co uznają za szansę, a co za wyzwanie i zagrożenie. Innymi słowy, istotnym zamierzeniem stało się zanalizowanie jak współczesny Iran postrzega system międzynarodowy, w którym przychodzi mu funkcjonować oraz jakie obszary uznaje za kluczowe. Stąd też w kolejnych rozdziałach świadomie umieszczano liczne odwołania do irańskiej narracji, w miarę możliwości na podstawie źródeł irańskich.

Monografia w swym temacie i charakterze mieści się w szerokiej kategorii problemów badawczych jakie poruszane są w naukach politycznych. Zgodnie z obecnie dominującym poglądem w nauce “bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe to jedne z najważniejszych przedmiotów badań politologicznych”.¹

Wybór Iranu – jego polityki zagranicznej i bezpieczeństwa – jako obiektu pogłębionych badań wynikał z kilku powodów. Po pierwsze, chociaż nie brakuje analiz dotyczących tego tematu to współczesny Iran, będący potęgą regionalną lub średnią potęgą (*middle power*), przedstawiany jest na ogół z perspektywy zachodniej, podczas gdy irańska perspektywa i narracja pojawiają się w nielicznych publikacjach. Wnioskujący odwrócił kierunek obserwacji, tworząc analizę uwarunkowań, procesu decyzyjnego i realizacji polityki bezpieczeństwa Islamskiej Republiki Iranu.

Po drugie, Iran – a dokładnie Islamska Republika Iranu – to jeden z najważniejszych aktorów współczesnych stosunków międzynarodowych. Po siłowym obaleniu Saddama Husajna w Iraku (2003) oraz Mu’ammara al-Kaddafiego w Libii (2011), Teheran stał się ostatnim bastionem w regionie, otwarcie kwestionującym polityczno-militarną architekturę na Bliskim Wschodzie oraz ciągle istniejący *Pax Americana*. Jego znaczenie wzrosło w ostatnich latach, gdy regionalne zmiany doprowadziły do sytuacji, w których – wedle niektórych – Iran „kontrolował cztery stolice” na Bliskim Wschodzie.² Chociaż to stwierdzenie przesadzone to nie ulega wątpliwości, że Republika Islamska stała się istotnym czynnikiem generującym takie, a nie inne wydarzenia w regionie. Zrozumienie intencji i działań Islamskiej Republiki Iranu jest

¹ K. Liedel, *Zwalczanie terroryzmu międzynarodowego w polskiej polityce bezpieczeństwa*, Difin: Warszawa 2010, s. 9.

² S. Nakhoul, *Iran expands regional 'empire' ahead of nuclear deal*, “Reuters”, 23 marca 2015 r., <https://www.reuters.com/article/us-mideast-iran-region-insight-idUSKBN0MJ1G520150323> [dostęp: 22 marca 2023].

więc tym samym niezwykle ważne, aby poznać współczesny Bliski Wschód – jego dynamikę i napięcia.

Co więcej, kwestia polityki tego państwa jest szczególnie interesująca również dlatego, że już wielokrotnie wieszczono upadek Islamskiej Republiki Iranu, co poprzez gruntowne zmiany wewnętrzne mogłoby doprowadzić do reorientacji wektorów tak polityki zagranicznej jak i bezpieczeństwa. Dość przypomnieć negatywną analizę Ahmeda Hashima, który w 1995 roku w pracy „*The Crisis of the Iranian State*” pisał, że Iran jest „na rozdrożu”, a z powodu licznych problemów wewnętrznych i międzynarodowych przetrwanie systemu „pozostaje otwartym pytaniem”.³ Podobnie w kontekście wydarzeń z 2009 roku i gwałtownych protestów tak zwanej „zielonej rewolucji” sądzili przedstawiciele administracji prezydenta Stanów Zjednoczonych Baracka Obamy, którzy „zaczęli kwestionować długoterminową stabilność władzy w Teheranie”.⁴ Takie same pytania pojawiały się w 2017 roku, wraz z kolejnymi protestami społecznymi, jak i na przełomie lat 2022–2023, kiedy to Iran znów stał się areną protestów i nierzadko krwawych demonstracji.

Zakres badań

Wybranie takiego tematu badań, a także przyjęcie określonego spektrum analizowanych wątków, wymagał podjęcia decyzji co do zakresu traktowania zjawiska bezpieczeństwa. Ujęcie minimalistyczne, badające bezpieczeństwo jedynie w odniesieniu do środowiska międzynarodowego i impulsów (zagrożeń, szans itp.) płynących do danego ośrodka, wydaje się we współczesnym, kompleksowym świecie podejściem zdezaktualizowanym. Analiza bezpieczeństwa polityki każdego współczesnego państwa, a więc także Iranu, wymaga podejścia całościowego, mającego na uwadze wyraźną od lat tendencję wśród politologów do poszerzania i pogłębiania pojęcia bezpieczeństwa, to jest odniesienia się także do elementów wewnętrznych, w tym zagrożeń występujących wewnątrz danego ośrodka. Co więcej, współcześnie większą wartość wyjaśniającą prezentuje rozumienie pozytywne, a więc zawierające nie tylko minimalny cel – jakim jest przetrwanie – ale także swobodę rozwoju.

Z racji na obiektywne ograniczenia i chęć zachowania zwięzłości wywodu, w monografii wprowadzono ograniczenie przedmiotowe. Niektóre z istotnych wątków zanalizowano w osobnych artykułach naukowych. W monografii nie zostały zastosowane ściśle określone

³ A. Hashim, *The Crisis of the Iranian State. Domestic, Foreign and Security Policies in post-Khomeini Iran*, Oxford University Press: New York 1995, s. 70.

⁴ J. Solomon, *U.S. Shifts Iran Focus to Support Opposition*, „The Wall Street Journal”, 9 stycznia 2010 r., www.wsj.com/articles/SB126300060937222569 [dostęp: 8 marca 2023 r.].

granice czasowe, ponieważ w polityce Republiki Islamskiej można zauważyć wyraźną ciągłość w czasie, a nawet podobieństwo koncepcji obecnych władz do czasów sprzed 1979 roku, a więc okresu cesarstwa. Analiza koncentruje się na czasach nam współczesnych - aż do 2021 roku, to jest końca prezydentury Hasana Ruhāniego. Jej nieodłączną składową jest rewolucja 1979 roku i kolejne lata, aczkolwiek w wielu kwestiach niezbędne okazało się sięgnięcie do czasów Mohammada Rezy Pahlawiego, by zademonstrować albo kontynuację, albo zmianę. Sięgnięcie do wydarzeń historii najnowszej, a więc genezy zjawisk, okazało się niezbędne w przypadku szeregu rozdziałów, w tym chociażby zanalizowania polityki Iranu wobec takich państw jak Irak, Syria, czy też Stany Zjednoczone.

Zamierzeniem dzieła było zbadanie nie tylko określonego studium przypadku, ale także wskazania mechanizmów, które w dużym stopniu mają charakter uniwersalny, a które jako głos w dyskusji teoretycznej pojawiły się w dwóch wcześniejszych opracowaniach wnioskującego, opublikowanych przed uzyskaniem stopnia doktora na łamach periodyku „Kwartalnik Bellona” („Uwarunkowania w procesie formułowania strategii bezpieczeństwa – przykład amerykański” w 1/2007 oraz „Polityka a strategia bezpieczeństwa. Ujęcie teoretyczne” w 1/2012). Praca traktuje bowiem o wieloetapowym formułowaniu polityki i strategii, co zakłada wykorzystanie różnych elementów narodowego potencjału. W monografii w dużym stopniu odniesiono się do elementów, które dopiero zyskują na uwadze politologów. Dotyczy to szczególnie tych aspektów, które trudno zbadać, bowiem mają charakter niekwantyfikowalny, ale często w znaczącym stopniu wpływają na decyzje polityczne. Zaliczyć do nich można choćby osobiste poglądy, animozje i przyjaźnie, partykularne interesy, obawy czy nadzieje, a także szerzej – ideologię narodu i jego doświadczenie historyczne, rzutujące na bieżące działania.

Struktura pracy

W monografii przyjęto strukturę problemową - składa się na nią 12 rozdziałów, w tym jeden o charakterze teoretycznym, który prezentuje różne rozumienia bezpieczeństwa, ewolucję zarówno pojmowania tegoż terminu jak i wyzwań oraz zagrożeń, a także uwarunkowania polityki i strategii bezpieczeństwa. Światową literaturę przedmiotu wzbogacono o irańskie rozumienie bezpieczeństwa, ewolucji wyzwań oraz zagrożeń współczesności. Ich wspólnym mianownikiem są działania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa Iranowi jako państwu oraz Republice Islamskiej (reżimowi) jako pewnej konstrukcji politycznej, społecznej i religijnej.

Rozważania rozpoczęto od przedstawienia wpływu na politykę determinantów o charakterze twardym i mierzalnym (aspekty geograficzne i gospodarcze) jak i tych niekwantyfikowalnych, takich jak czynnik historyczny oraz kultura strategiczna. W dalszej części szczegółowo zbadano znaczenie instrumentów militarnych (także doktrynę obronną), znaczenie broni strategicznej oraz kwestie wewnętrzne, w tym zagrożenie terrorystyczne. W osobnym rozdziale przedstawiono problematykę bezpieczeństwa reżimu, w tym specyfikę procesu legitymizacji władzy, mechanizmy utrzymywania bezpieczeństwa i stabilności reżimu oraz dokonano charakterystyki głównych zagrożeń przeciwko władzy Republiki Islamskiej.

Kierując się słowami Stephena Walta, iż „żadne jednolite ujęcie nie może uchwycić całej złożoności współczesnej polityki światowej. Lepszy więc dla nas jest zróżnicowany wachlarz konkurencyjnych idei niż jedna teoretyczna ortodoksja”⁵, w prowadzonych badaniach – w tym także w monografii – odniesiono się do szeregu teorii z zakresu stosunków międzynarodowych. Takie podejście idealnie pasuje do przedmiotu badań, bowiem Iran, wbrew częstym, ale błędnym opiniom, nie jest łatwy do skategoryzowania. Państwo to w swych ideologicznych fundamentach i działaniach rozpostarte jest między realizmem a idealizmem i konstruktywizmem.

Polityka bezpieczeństwa wiąże się nierozzerwanie z szeroko pojmowanym realistycznym paradygmatem stosunków międzynarodowych, który pomimo rozwoju współzależności we współczesnym świecie, szczególnie w wymiarze gospodarczym, pojawieniu się podważających autorytet i monopol państwa na przemoc i władzę grup niepaństwowych, a także wykształceniu się nowych, „miękkich” środków oddziaływania na innych uczestników stosunków międzynarodowych oraz nowych, niemilitarnych zagrożeń, pozostaje aktualny i pomaga wyjaśniać zachowania państw. Dość odnieść się jedynie do koncepcji Kennetha Waltza, wedle której istnieją dwa zasadnicze sposoby zapewnienia sobie przetrwania i bezpieczeństwa – poprzez (1) budowanie sojuszy i osłabianiu tych danemu państwu wrogich oraz (2) dzięki mobilizacji zasobów wewnętrznych.⁶ W polityce bezpieczeństwa Iranu oba te starania można łatwo odnaleźć.

Niemniej jednak, jak zostało już nadmienione, patrzenie na badaną materię jedynie przez optykę szkoły realistycznej i jej rozwinięć, nie jest wystarczające. Dotyczy to choćby jedynie kwestii bezpieczeństwa, które choć w realizmie odnajdują ważne miejsce, to współcześnie

⁵ K. Mingst, *Podstawy stosunków międzynarodowych*, Wydawnictwo Naukowe PWN: Warszawa 2006, s. 5.

⁶ K. Waltz, *Theory of International Politics*, Addison-Wesley: New York 1979, s. 118.

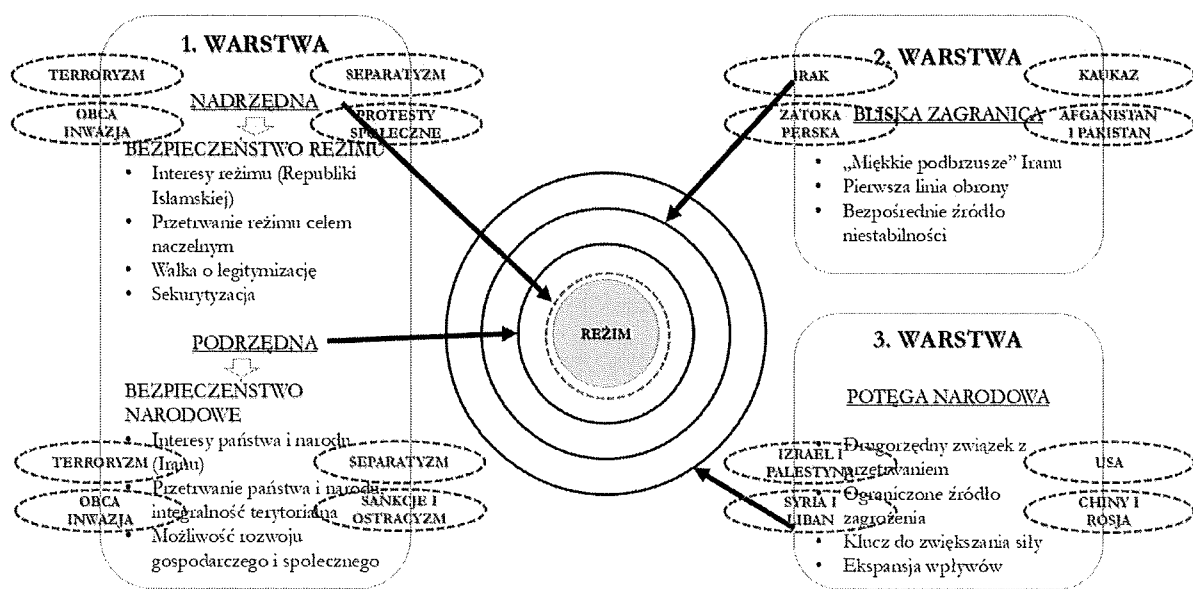
wykraczają poza zakres badawczy, który to podejście oferuje. Takie wyzwania i zagrożenia dla Iranu jak zmiany klimatyczne, coraz częstsze problemy z dostępem do wody pitnej i katastrofy naturalne, wyzwania społeczne (choroby cywilizacyjne, ruchy grup społecznych), wymagają szerszego podejścia niż to, jakie może zaproponować realizm i jego nurty. Ujęcie realistyczne jest zbyt państwowo-centriczne, by wziąć pod uwagę omawiane w dalszej części kwestie związane z rozwiniętym przez szkołę kopenhaską bezpieczeństwem społecznym (*societal security*), w tym wspólnot etnicznych. Bez wątplenia Iran jest przykładem państwa, w którym dobitnie widać związek pomiędzy państwem (władzą centralną) i mniejszościami etnicznymi, a bezpieczeństwem i stabilnością.

Swoje znaczenie miało również ujęcie konstruktywistyczne, choć to niezbyt często utożsamiane jest z polityką bezpieczeństwa. Konstruktywizm słusznie zauważa, że zachowania, a więc i decyzje, są determinowane przez przekonania decydentów, określone normy społeczne i coś, co można nazwać tożsamością - tak zbiorową jak także i indywidualną. Proces decyzyjny, zarówno na etapie przygotowywania polityki i strategii bezpieczeństwa, jak i późniejsza implementacja i korekta, są do pewnego stopnia efektem intersubiektywnego postrzegania rzeczywistości. W tym kontekście zbadano znaczenie takich modeli teoretycznych jak kultura strategiczna (*strategic culture*), którą w literaturze przedstawiali Jack Snyder i Ken Booth⁷, a także poznawczo niezwykle cenną teorię racjonalnego wyboru (*rational choice theory*).

Hipotezy i pytania badawcze

W pracy bezpieczeństwo oraz związane z nim interesy obu kluczowych podmiotów (to jest państwa/społeczeństwa oraz autorytarnego reżimu) traktuje się jako osobne i często niezależne byty, aczkolwiek związane ze sobą, wzajemnie się przenikające – czasem pozostające w harmonii, a czasem w konflikcie. W razie sprzeczności na ogół dominujące okazują się interesy ośrodka władzy. Przyjęty podział zaprezentowano na poniższym rysunku.

⁷ J. Snyder, *The Soviet Strategic Culture: Implications for Limited Nuclear Options*, Corporation: Santa Monica CA: RAND 1977; K. Booth, *Strategy and Ethnocentrism*, Holmes & Meier Publishers: New York 1979.

Model warstw bezpieczeństwa Islamskiej Republiki Iranu

Opracowanie własne

Analiza została przeprowadzona w oparciu o powyższy model, dzielący elementy działań w wymiarze polityki bezpieczeństwa na trzy zasadnicze płaszczyzny (warstwy). Jądem – zgodnie z przyjętą w pracy hipotezą badawczą – jest krąg władzy Republiki Islamskiej (dalej: reżim), którego dobro – to jest przetrwanie – stanowi cel nadrzędny. Obawiający się o przetrwanie reżim prowadzi postępującą politykę sekurytyzacji, a Iran stał się modelową ilustracją koncepcji eksplanacyjnej z zakresu nauk o polityce, jakim jest model „państwa garnizonowego” (*garrison state*). Występuje tutaj opisany na gruncie nauk o polityce mechanizm „jednoczenia się wokół flagi” (*rally 'round the flag effect*). Iran – jako państwo i naród (społeczeństwo) – stanowi drugorzędny element, podległy bezpieczeństwu reżimu, mający mu służyć, aczkolwiek wiele zagrożeń, jak choćby terroryzm czy separatyzm, są wspólne dla obu tych obiektów referencyjnych.

Drugi wymiar to bliska zagranica Iranu, a więc Zatoka Perska i głównie Irak oraz Syria, gdzie jakiegokolwiek czynniki destabilizujące bezpośrednio mogą zagrozić bezpieczeństwu narodowemu Iranu, ale także reżimowi. To pierwsza linia obrony tak reżimu jak i państwa poza granicami kraju. Jako że bezpieczeństwo jest w pracy traktowane szeroko, wyznaczono w modelu również trzeci wymiar, który wiąże się ze zwiększaniem siły narodowej – z jednej strony stanowi on o szansach (ekspansja wpływów w Libanie, Syrii czy Palestynie), ale z drugiej jest też źródłem wyzwań i zagrożeń (Stany Zjednoczone, Izrael). Na możliwość zwiększania własnej potęgi i tym samym zdolności oddziaływania dzięki współpracy z takimi

państwami jak Rosja, czy Chiny. Na ten wymiar składają się również nieomawiane w niniejszej pracy obszary Azji Środkowej, Afryka czy Ameryki Środkowej i Południowej.

W monografii zawarto szereg pytań badawczych:

- Jaką rolę odgrywa w polityce bezpieczeństwa Republiki islamskiej ideologia? Jakie są jej główne składowe i założenia?
- Jak kształtowały się koncepcje strategiczne kolejnych prezydentów Republiki Islamskiej?
- Jakie czynniki determinują politykę i strategię bezpieczeństwa Republiki Islamskiej?
- Jakie zjawiska wpływają na irańską percepcję zagrożeń?
- Jakie państwa i teatry działań mają kluczowe znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa Iranowi?
- Jakie były filary i priorytety bezpieczeństwa Republiki Islamskiej i jak ewoluowały na przestrzeni lat?

Czynniki subiektywne, a więc te, na które decydenci Iranu mają wpływ i nad nimi kontrolę (wymiar psychospołeczny) stanowią istotny element kształtujący kierunek i charakter polityki bezpieczeństwa Iranu, w tym jej celów i percepcji zagrożeń. Elementem tejże kultury strategicznej jest nie tylko składnik religijny - szczególnie wyraźny po rewolucji islamskiej 1979 roku – lecz także silny nacjonalizm i przekonanie o konieczności zwiększania potęgi, do której Iran – ze względu na swoją historię, tradycję i rozmiar – jest predystynowany. Jednocześnie widać wyraźną ciągłość w działaniach i wypowiedziach kolejnych decydentów Republiki Islamskiej, a nawet zbieżność z polityką szacha Mohammada Rezy Pahlawiego, dla którego zwiększanie wpływów w regionie było czymś równie naturalnym i koniecznym, co dla obecnych decydentów rezydujących w Teheranie.

Co więcej, bezpieczeństwo Iranu nie jest tożsame z bezpieczeństwem Republiki Islamskiej (reżimu). Pierwsza analizowana warstwa („jądro” systemu) jest najważniejszym elementem polityki bezpieczeństwa decydentów w Teheranie, który w razie „kolizji” ma pierwszeństwo nad interesami nie tylko Iranu jako państwa i narodu, ale nawet pryncypiami religijnymi. Założyciel Republiki Islamskiej ajatollah Chomejni stwierdził, że rząd może nawet „zniszczyć

meczet” lub zawiesić dowolny filar wiary muzułmańskiej, jeśli wymaga tego dobro kraju (*salāh-e keshwar*) lub racja stanu/interes narodowy (*manāfe-je meli*).⁸

Trzecia hipoteza to stwierdzenie, iż Iran, wbrew opiniom wielu komentatorów i naukowców, jest w swej polityce bezpieczeństwa racjonalny, a więc co do zasady decyzje podejmowane są w oparciu o logiczne przesłanki, a obrona strategia jest najlepszą z możliwych – biorąc pod uwagę obiektywne ograniczenia i relację zysków i kosztów. W niektórych przypadkach działania decydentów w Teheranie wydają się nieracjonalne, bowiem nie mają większej wartości dla interesów narodowych, a generują jedynie koszty polityczne. Mogłoby to świadczyć o przewadze, a przynajmniej istotnym wpływie ideologii kosztem pragmatyzmu. Dość wymienić ataki na cele żydowskie w Buenos Aires, co doprowadziło do pogorszenia relacji z Argentyną, czy też wydanie wyroku śmierci na Salmana Rushdiego, co doprowadziło do międzynarodowego ostracyzmu Iranu. To także kontynuowanie wojny z Irakiem po 1982 roku, czy też wzięcie zakładników w ambasadzie Stanów Zjednoczonych w Teheranie w 1979 roku.

Racjonalność aktorów międzynarodowych zakłada szkoła realizmu politycznego i jej kolejne interpretacje. Kwestia ta jest szczególnie ważna, bowiem jak zauważa Guy Freedman, osoby, które uważają, że ich działaniami kieruje Bóg mogą podchodzić bezkrytycznie do pewnych sytuacji – wychodząc z założenia, że to wola siły wyższej. Mogą również być gotowe na większe ryzyko, skoro w ich mniemaniu pozostają pod ochroną opatrności.⁹ To nie tylko silna wiara w dany pogląd, ale także chęć jego realizacji niezależnie od okoliczności, wbrew zdrowemu rozsądku, irracjonalność, szaleństwo prowadzące do upadku. Skoro tak, to czy Islamska Republika Iranu już dawno nie powinna była upaść? Inne stosowane określenia to „apokaliptyczny” i „mesjanistyczny”¹⁰. Ten drugi charakter Iran ze swoją polityką i władzą ma dla amerykańskiego profesora Daniela Brumberga, który jednocześnie cytuje słowa socjologa

⁸ D. Menashri, *Ayatollah Khomeini and the Velajat-e Faqih*, [w:] A. Moghadam (red.), *Militancy and Political Violence in Shiism: Trends and Patterns*, Routledge: London-New York 2012, s. 55.

⁹ G. Freedman, *Iranian Approach to Deterrence: Theory and Practice*, „Comparative Strategy”, Vol. 36, No. 5 (2017), s. 401.

¹⁰ T. Duheume, *The End-Times Apocalyptic Version of Iran's IRGC*, „Al Jazeera”, 21.07.2017, www.english.alarabiya.net/en/perspective/features/2017/07/21/ANALYSIS-The-end-times-apocalyptic-vision-of-Iran-s-IRGC.html [dostęp: 00.00.0000]; M. Ginsburg, *Defense Minister Rips Into Deal with 'Apocalyptic' Iran*, „The Times of Israel”, 23 lutego 2015 r., www.timesofisrael.com/defense-minister-pillories-deal-with-apocalyptic-iran/ [dostęp: 22 marca 2023].

Edwarda Shilsa, dla którego „mesjanistyczni odkupiciele stoją na stanowisku, że zmierzają w stronę kulminacyjnego momentu w dziejach”.¹¹

W przypadku Islamskiej Republiki Iranu za pozornie nieracjonalnymi działaniami kryje się pragmatyzm i walka o realizację określonych interesów. W dużym stopniu agresywna retoryka jest z perspektywy Teheranu racjonalna – stanowi bowiem formę realizacji strategii równowagi strachu, będącej podstawą doktryny obronnej tego państwa, a więc odstraszenia. To efekt faktycznego strachu i próba ukrycia realnej słabości, przede wszystkim w potencjale wojskowym, czego świadomość irańscy decydenci – niezależnie od publicznie głoszonych słów – zapewne mają. Tak prowadzona polityka ma na celu realizację szeregu strategicznych interesów – począwszy od kluczowego, a więc utrzymania reżimu religijnego, aż na dekonstrukcji regionalnego systemu bezpieczeństwa kończąc. Ten drugi ma wzmocnić cel fundamentalny – zapewnić przetrwanie – oraz dać szansę na rozwój, choć w praktyce obecna polityka skutkuje bolesnymi sankcjami gospodarczymi. Wszystkie cele szczegółowe, przedstawione we wcześniejszych rozdziałach, są za sobą powiązane.

Wymiar metodologiczny

Co do wymiaru metodologicznego, to kierowano się słowami Lisy Harrison, która trafnie zauważyła, że chociaż „prawdziwy świat polityki i polityków bywa chaotyczny, politologie nie mogą ignorować zasad nauki”.¹² Zgodnie z ogólnometodologicznymi sposobami poznania zastosowano zasadę kolejności rozwiązywania zagadnień i wyjaśnianie przyczynowo-skutkowe. Po przedstawieniu w rozdziale pierwszym kwestii ogólnych i teoretycznych (w tym podstawowej siatki pojęciowej), wprowadzających do rozpoznania istoty zagadnienia ujętego w niniejszej rozprawie, przystąpiono do analizy zjawisk szczegółowych. W celu pełnego zanalizowania zagadnienia uwzględniono szereg czynników, takich jak geograficzne, polityczne, historyczne, psychospołeczne, militarne, prawno-instytucjonalne, kulturowe. Wykorzystano ogólnologiczne metody podstawowe, jak analiza, synteza, abstrahowanie, uogólnienie, indukcja i dedukcja. Za podstawę formułowania wniosków służyła analiza faktów empirycznych.

Kompleksowość i trafność analizy starano się uzyskać poprzez zastosowanie szeregu typowych dla nauk o polityce (w tym o stosunkach międzynarodowych) metod badawczych, zgodnie z

¹¹ D. Brumberg, *Reinventing Khomeini: The Struggle for Reform in Iran*, University of Chicago Press: Chicago-London 2001, s. 10 i 120.

¹² L. Harrison, *Political Research. An Introduction*, Routledge: London – New York 2001, s. 3.

konstatacją Karen Mingst, iż „badacze stosunków międzynarodowych stosują wiele metod, by odpowiedzieć na podstawowe pytania swej dziedziny”.¹³ Użycie kilku metod w sposób komplementarny pozostaje w zgodzie z obecnym trendem pluralizmu metodologicznego w naukach o polityce (w tym o stosunkach międzynarodowych), wyrażonym przez takich ekspertów jak Teresa Łoś – Nowak,¹⁴ Gerry Stoker i David Marsh,¹⁵ James Farr, John S. Dryzek i Stephen T. Leonard¹⁶ czy też Stephen D. Biddle.¹⁷ Różne metody oraz wykorzystywanie rozumienia i definiowania zjawisk przez inne dziedziny naukowe, jak socjologia, psychologia, ekonomia, pozostają w harmonii z postulatem, by politologię traktować w sposób interdyscyplinarny, czy jak sugeruje Eugeniusz Ponczek, supradyscyplinarny.¹⁸ Pozostaje to również w zgodzie z postulatem Mariana Surmaczyńskiego, by w badaniach politologicznych tworzyć własne metody badawcze wykorzystując połączenia hybrydowe.¹⁹

Kluczowym narzędziem badawczym była analiza źródeł, takich jak dokumenty, oficjalne publikacje, monografie naukowe oraz w dużym stopniu prasa – niezbędna do zrekonstruowania oficjalnej polityki w wielu kwestiach. Pomimo zarzutu o „dezaktualizacji”,²⁰ niezwykle istotna okazała się rozwijana w nurcie behawioralnym analiza systemowa. Prócz korzystania z pomocnej metody komparatystycznej, adekwatne okazało się również dokonanie analizy instytucjonalno-prawnej, koniecznej do zrozumienia mechanizmów i przebiegu procesu decyzyjnego. Z metod teoretycznych, z racji na historyczne umiejscowienie niektórych elementów, przydatna była metoda historyczna. Mając na uwadze niekwantyfikowalne i przez to często pomijane czynniki wpływu na politykę bezpieczeństwa starano się możliwie często korzystać z metody behawioralnej, a więc analizy zachowań politycznych (w oparciu o utrwalone w literaturze i źródłach pierwotnych działania i wypowiedzi decydentów, a nie

¹³ K. Mingst, *Podstawy stosunków międzynarodowych*, Wydawnictwo Naukowe PWN: Warszawa 2006, s. 12.

¹⁴ T. Łoś – Nowak, *Stosunki międzynarodowe. Teorie – systemy – uczestnicy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego: Wrocław 2006, 45.

¹⁵ D. Marsh, G. Stoker, *Theory and Methods in Political Science*, Palgrave Macmillan: New York 2002, s. 15.

¹⁶ J. Farr, J.S. Dryzek, S.T. Leonard [red.], *Political Science in History: Research Programs and Political Traditions*, Cambridge University Press: Cambridge 1995, s. 2.

¹⁷ S.D. Biddle, *Military Power. Explaining Victory and Defeat in Modern Battle*, Princeton University Press: Princeton 2004, s. 9.

¹⁸ E. Ponczek, *O możliwościach multidyscyplinarnej eksplanacji w badaniach politologicznych w Polsce*, [w:] A. Antoszewski, A. Dumala, B. Krauz – Mozer, K. Radzik [red.], *Teoretyczne i metodologiczne wyzwania badań politologicznych w Polsce*, Wyd. UMCS, Lublin 2009, s. 68. Odwołać się warto również do stwierdzenia Teresy Łoś – Nowak, która stwierdziła, że ta interdyscyplinarność nie sprawia, że stają się one mniej naukowe, czy też mniej wartościową „ofertą poznania”. T. Łoś – Nowak, *op. cit.*, 45.

¹⁹ M. Surmaczyński, *Podstawowe problemy metodologiczne nauk społeczno-politycznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego: Wrocław 2010, s. 33-34.

²⁰ J.R. Sielezin, *Badania źródłoznawcze w politologii. Wybrane zagadnienia metodologiczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego: Wrocław 2010, s. 16. Zob. też A. Antoszewski, *Analiza systemowa – przemijająca moda czy zmarnowana szansa w badaniach systemów partyjnych*, [w:] A. Antoszewski [red.], *op. cit.*, s. 125-139.

bezpośrednią obserwację). Jako że przedmiotem analizy był proces decyzyjny, niezastąpiona okazała się metoda decyzyjna, umożliwiająca rozpatrywanie zjawisk i procesów nie tylko z perspektywy ośrodka i procesu decyzyjnego (w tym sprzężeń zwrotnych), ale również decyzji politycznej i jej implementacji.²¹

Wykorzystanie źródeł i literatury przedmiotu

Podstawę prowadzonych badań stanowiły źródła w trzech językach: polskim, angielskim i perskim. W odniesieniu do źródeł polskich wskazać można niewielką liczbę prac na analizowany temat. Większość powstałych w Polsce dzieł – wielokrotnie niezwykle wartościowych – odnosi się historii Iranu, aspektów kulturowych – w tym do poezji Iranu, a także do religii. Na ten sam stan rzeczy, ale w odniesieniu do literatury światowej, gdzie prac traktujących o irańskiej myśli strategicznej jest niewiele, zwraca uwagę chociażby Matthew McInnis.²² W polskiej literaturze, zarówno naukowej jak i popularno-naukowej, tematyka Iranu z perspektywy politycznej i militarnej jest poruszana, ale raczej w przeszłości niż współcześnie.

Zarówno w monografii jak i w artykułach naukowych sięgano do pracy tak polskojęzycznych jak i anglojęzycznych. Szczególnie w przypadku tej drugiej kategorii nie brakowało autorów irańskich. Zasadniczą ambicją wnioskującego było możliwie szerokie wykorzystywanie źródeł perskojęzycznych. Szczególnie cenny okazał się dostęp do źródeł w czasie kilku pobytów naukowych w Iranie, w tym szczególnie na Islamic Azad University (2015) w Teheranie oraz University of Maryland (2017) w Stanach Zjednoczonych. W zakresie badań nad politycznymi założeniami Imama Chomejniego szczególnie cenny był pobyt na Uniwersytecie Religii i Wyznań w Kom. Bardzo ważne okazały się irańskie media, które regularnie publikują oficjalny punkt widzenia, w tym wypowiedzi czołowych polityków. Wartościowym źródłem aktualnych informacji był Al-Monitor, w którym publikacje zawierają liczne źródła, także perskojęzyczne.

Większość irańskich dokumentów państwowych, w tym doktryny i strategii bezpieczeństwa, a także obronne, mają charakter niejawni i są niedostępne dla badaczy. Również stosowanie popularnej metody badawczej, jaką są wywiady i kwestionariusze, jest w przypadku Iranu i takiego tematu bardzo utrudnione. Dla Iranu, tak jak dla wszystkich państw na Bliskim Wschodzie – obronność i bezpieczeństwo to tematy szczególnie wrażliwe, skryte nie tylko przed własnymi obywatelami, ale także – a może przede wszystkim – obcokrajowców z państw

²¹ Z.J. Pietraś, *Walory i niedostatki metody decyzyjnej*, Warszawa 1975, s. 2-8.

²² J.M. McInnis, *Iran's Strategic Thinking. Origins and Evolution*, American Enterprise Institute: Washington DC 2015, s. 1.

zachodnich, a więc często wrogich. W przypadku Iranu sytuacja jest szczególna, bowiem od 1979 roku państwo to pozostaje w stanie zbliżonym do wojny ze Stanami Zjednoczonymi, Izraelem, a czasem także z niektórymi arabskimi sąsiadami (Arabia Saudyjska, Zjednoczone Emiraty Arabskie).

Analiza wsparta została konsultacjami z licznymi ekspertami i naukowcami – zarówno w zakresie przedmiotu badań jak i zawłości języka perskiego. Co do tej pierwszej kategorii to przeprowadzono szereg rozmów, w tym niektóre anonimowo, podczas pobytów w Iranie, Stanach Zjednoczonych, Gruzji, Armenii, Jordanii, Singapurze, Wielkiej Brytanii i Izraelu. Niezwykle cenna okazała się możliwość bezpośredniego zapoznania się z irańskim punktem widzenia także dzięki udziałowi w międzynarodowych konferencjach naukowych w Iranie oraz za sprawą prowadzonych przez wnioskującego wykładów gościnnych na teherańskich uniwersytetach (Islamic Azad University, Imam Sadiq University oraz Shahid Beheshti University). Z tego samego powodu bezcenny okazał się udział w organizowanych przez wspomniany Uniwersytet Religii i Wyznań kursach polityczno-teologicznych w Kom i Kamsar (2019).

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

5.1 Charakterystyka dorobku publikacyjnego

Począwszy od jednolitych studiów magisterskich kariera naukowo-badawcza jest ściśle związana z Wydziałem Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego. Wszystkie artykuły naukowe, opublikowane przez wnioskującego, afiliowane zostały przy Uniwersytecie Łódzkim.

Poza wskazanym i omówionym wyżej głównym osiągnięciem, na dorobek naukowy składają się także inne dzieła. Przed uzyskaniem stopnia doktora wydano jedną monografię autorską (będącą znowelizowaną wersją pracy magisterskiej), jedną monografię zbiorową pod redakcją (razem z K. Górak-Sosnowską), a także 14 artykułów (w tym trzy będące rozdziałami w monografii i dziesięć w czasopiśmie naukowych). Wszystkie prace opublikowano w języku polskim.

Od momentu uzyskania stopnia doktora wnioskujący opublikował dwie monografie autorskie (nie wliczając monografii z pkt. 4 autoreferatu), a także jedną monografię pod moją redakcją oraz trzy pod redakcją wieloosobową (z czego jedną w języku angielskim). Na wskazany w tej części dorobek składa się monografia „*Iran 1925-2014. Od Pahlawich do Rouhaniego*” (Wydawnictwo PWN 2014), która w syntetyczny sposób przedstawia najnowszą historię polityczną Iranu. Praca ta w dużym stopniu dała inspirację do późniejszego skoncentrowania się na problematyce Iranu i jego polityki.

Co do monografii pod redakcją to szczególnie cenną jest praca pod tytułem „*Islamska Republika Iranu na arenie międzynarodowej. Motywacje i kierunki polityki*” (Wydawnictwo UŁ 2019), bowiem stanowi ona potwierdzenie pozycji i reputacji wnioskujące w świecie badaczy polityki Iranu – składają się na nią tematyczne rozdziały ponad dwudziestu badaczy, nie tylko z Polski, ale także z ośrodków zagranicznych – w tym irańskich i amerykańskich.

Na dorobek składa się również 38 artykułów naukowych, z czego 18 będących rozdziałami w monografii, a 20 to artykuły w czasopismach naukowych, w tym z listy A Ministerstwa Edukacji i Nauki. 16 z nich opublikowano w języku angielskim, 21 po polsku i jeden w języku perskim. Artykuły znalazły się między innymi na łamach periodyków, takich jak „Asian Affairs” (100 pkt), „Middle East Policy” (70 pkt), oraz „Defense & Security Analysis” (100 pkt).

Dorobek mieści się w obszarze nauk o polityce i administracji, ze szczególnym uwzględnieniem stosunków międzynarodowych. Istotną częścią prowadzonych w toku kariery naukowej jest bezpieczeństwo, która stanowi istotny element badań politologów. To również takie istotne zagadnienia jak proces decyzyjny (choćby w odniesieniu do formułowania i realizowania strategii bezpieczeństwa).

Pracę badawczą podzielić można na trzy główne obszary badawcze:

- Polityka zagraniczna i bezpieczeństwa Iranu (Islamskiej Republiki Iranu) w wymiarze wewnętrznym i zewnętrznym;
- Wyzwania dla bezpieczeństwa na obszarze Bliskiego Wschodu
- Polityka bezpieczeństwa na obszarze transatlantyckim

Co do **pierwszego obszaru badawczego** to składa się na niego 16 artykułów w języku polskim i angielskim – zarówno w czasopismach naukowych jak i rozdziałów w monografiach. Bezpośrednio wiążą się ze zgłoszonym we wniosku osiągnięciem naukowym. Stanowią jego

uzupełnienie, bowiem koncentrują się na różnych wycinkach polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Iranu, w tym także na aspektach wewnętrznych. Do szczególnie istotnych wątków uznać można relacje Iranu z Pakistanem (artykuł „*Iran's Approach Towards Pakistan – Between Expectations and Reality*” powstał na bazie konsultacji zarówno w Iranie jak i Pakistanie), czy też Iranu z Arabią Saudyjską („*Relacje Królestwa Arabii Saudyjskiej z Islamską Republiką Iranu po 2001 roku*”). Ten drugi temat w węższym ujęciu podjęto również w 2018 r. w anglojęzycznym artykule o „wojnie zastępczej” (*proxy war*) pomiędzy obu państwami w Jemenie („*Instability in Yemen - Iranian Strategy in the "Proxy War" with Saudi Arabia*”).

Nowatorstwo prowadzonych badań dostrzec można również w mało poruszonym, szczególnie w polskiej literaturze przedmiotu, temacie, jaki podjęto w 2020 r., kiedy to zbadano miejsce Afryki Subsaharyjskiej w polityce zagranicznej i bezpieczeństwa Iranu. Zanalizowano takie aspekty jak ewolucja podejścia do tego subregionu, jego znaczenie w geostrategicznych kalkulacjach Teheranu oraz porównanie założeń z faktycznymi sukcesami. Afryka Subsaharyjska zyskała w ostatnich latach na dużym znaczeniu w polityce Iranu (podczas prezydentury Mahmuda Ahmadineżada), ale polityczna i gospodarcza słabość tego państwa, a także celowe działania Arabii Saudyjskiej, w drastyczny sposób ograniczają możliwość penetracji tego kontynentu przez Iran oraz wyznaczają granice afrykańsko-irańskiego zbliżenia, szczególnie na płaszczyźnie politycznej i militarnej.

W tym obszarze wykroczone poza współczesny Iran, bowiem w badaniach podjęto również zagadnienia historyczne (uwarunkowania historyczne bez wątpienia wpływają na współczesnych decydentów). Przykładem badanego wątku – w ramach projektu grantowego – był artykuł naukowy na temat brytyjsko-sowieckiej agresji w 1941 r. na neutralny wówczas Iran („*Brytyjsko-sowiecka agresja na Iran w 1941 r. Przyczyny, przebieg i konsekwencje*”). Wymiar historyczny, kompleksowo podjęty także we wspomnianej monografii PWN z 2014 r., będzie kontynuowany w 2023 r. w ramach zaplanowanych w Stanach Zjednoczonych (Gerald R Ford Presidential Library & Museum) prac badawczych (projekt „*The role of the United States in Shaping Iran's Foreign and Security Policy*”).

Badanie określonego studium przypadku byłoby niepełne, gdyby pominięto szerszy kontekst, jakim jest sub-region Zatoki Perskiej, a nawet szerzej, to jest cały Bliski Wschód. **To drugi obszar badawczy.** Z badań jednoznacznie wynika obraz regionu, w którym dominuje egzystencjalna niepewność – państwa nie ufają intencjom swych sąsiadów, co wywołuje nieufność, niepokój i wrogość, a w konsekwencji wyścig zbrojeń, co jeszcze bardziej potęguje

ten niekorzystny dla wszystkich stan. Nawet w relacjach państw sobie bliskich – tak kulturowo, historycznie jak i politycznie – w ostatnich latach nie brakuje poważnych napięć, a nawet konfliktów (dość wymienić blokadę Kataru, czy wyraźny w 2023 r. kryzys w relacjach dwustronnych Arabii Saudyjskiej i Zjednoczonych Emiratów Arabskich).

Dostrzec można wyraźny deficyt takich wartości jak pokój, sprawiedliwość, zaufanie czy integracja. Świadczy o tym brak regionalnych porozumień, takich jak chociażby od dekad postulowana strefa bezatomowa, czy przejawów zinstytucjonalizowanej współpracy. To również deficyt regionalnych instrumentów budowy zaufania (*confidence-building measures*), w tym w zakresie kontroli zbrojeń. Odwołując się do Johana Galtunga można stwierdzić, że współcześnie region ten zdecydowanie bardziej przypomina jego koncepcję świata powszechnej i całkowitej wojny (*general and complete war*) niż powszechnego i całkowitego pokoju (*general and complete peace*). Na Bliskim Wschodzie nie ma ani galtungowskiego pokoju pozytywnego, rozumianego jako brak przemocy strukturalnej i kulturowej, ani też pokoju negatywnego, to jest braku zorganizowanej przemocy indywidualnej.²³

W tym obszarze publikowano zarówno indywidualnie jak i zbiorowo. Początek badawczego zainteresowania tym obszarem wiąże się bezpośrednio z pobytem w 2007 r. w Katarze (jako student WSMiP UŁ odbywający praktyki w Ambasadzie RP w tym kraju). Państwo to niezwykle interesujący obiekt badań – jeszcze niedawno Katar pozostawał państwem mało rozpoznawalnym na świecie, podczas gdy obecnie to powszechnie znana marka.

Efektom badań terenowych był opublikowany w 2008 r. artykuł naukowy pod tytułem „*Priorytety polityki bezpieczeństwa Państwa Kataru*”. Rok później drukiem ukazała się wspomniana wcześniej praca zbiorowa pod redakcją (razem z K. Górak-Sosnowską), która była niezwykle istotna – nie tylko dlatego, że była to pierwsza w polskiej nauce praca naukowa na temat współczesnego Kataru, ale również z powodu znamienitego grona autorów rozdziałów – zarówno z Polski jak i ośrodków zagranicznych. Bez wątplenia praca ta – nosząca tytuł „*Państwo Katar. Gospodarka - Polityka – Kultura*” miała charakter pionierski i do dzisiaj – pomimo niemożliwej do uniknięcia dezaktualizacji niektórych fragmentów – stanowi cenne źródło wiedzy o tym państwie.

Zagadnienie Kataru, jego polityki nie tylko bezpieczeństwa, ale i zagranicznej – w tym w odniesieniu do instrumentów „*soft power*” – badano także w kolejnych latach, czego

²³ J. Galtung, *Violence, Peace, and Peace Research*, „Journal of Peace Research”, Vol. 6, No. 3 (1969), s. 167-191.

przejawem są artykuły z 2012 r. („*Priorytety bezpieczeństwa Kataru*”) jak i 2017 r. („*Sport jako element soft power Kataru*”). Stawiają one wnioskującego w bardzo wąskiej grupie polskich badaczy, który w swej pracy naukowej podejmuje problematykę współczesnej polityki Kataru. Z analizy wyłania się obraz państwa, które dzięki swojej długofalowej i przemyślanej strategii rozwoju, powiązanej ściśle z polityką zagraniczną i bezpieczeństwa, Katar, stał się nie tylko rozpoznawalnym w skali globu podmiotem, ale za sprawą nieproporcjonalnej do swego geograficznego rozmiaru aktywności międzynarodowej godną zaufania marką, znaną i szanowaną na najważniejszych salonach politycznych i w kręgach dużego biznesu.

W ramach badań nad wymiarami bezpieczeństwa na Bliskim Wschodzie pochyłono się nad wojskowymi i geostrategicznymi konsekwencjami Arabskiej Wiosny. Kwestie te zbadano najpierw w 2014 r., kiedy to zanalizowano zdolności obronne Syrii w kontekście potencjalnej w tamtym momencie interwencji zbrojnej NATO. Rok później wątek „twardego bezpieczeństwa” został umówiony w odniesieniu do Egiptu, który również doświadczył Arabskiej Wiosny („*The Impact of the Arab Spring on the Military Security Policy of Egypt*”). Artykuł odpowiadał na pytanie o wpływ Arabskiej Wiosny na cztery wymiary: egipskie siły zbrojne, wewnętrzne środowisko bezpieczeństwa oraz na relacje zagraniczne (podzielone na dwa podrozdziały: stosunki ze Stanami Zjednoczonymi oraz Izraelem). Szersze spojrzenie na bliskowschodni stosunek do instrumentów wojskowych zaprezentowano w 2016 r. w rozdziale pod tytułem „*Rola sił zbrojnych i współpraca wojskowa na Bliskim Wschodzie*”.

To również podjęcie tematyki wówczas niezbyt często opisywanej w literaturze, jaką jest analiza porównawcza zbrojeń wśród arabskich państw Zatoki Perskiej oraz percepcji zagrożeń („*Defence Dilemmas of the GCC States – Threats and Military Build-Up*”). Temat ten zanalizowano w momencie szczególnie silnych napięć w sub-regionie Zatoki Perskiej, będącej rezultatem de facto zimnej wojny pomiędzy Iranem a niektórymi monarchiami arabskimi (głównie Arabią Saudyjską i Zjednoczonymi Emiratami Arabskimi). Prócz zbadania indywidualnych wysiłków modernizacyjnych w badaniach odniesiono się również do wspólnych inicjatyw – w ramach tak zwanej Rady Współpracy Zatoki i połączonych sił (*Peninsula Shield Force*) – oraz do zaangażowania mocarstw zewnętrznych.

Trzecim realizowanym polem badań jest kwestia związana ze współczesnym bezpieczeństwem międzynarodowym ze szczególnym naciskiem na obszar transatlantycki (NATO), a także obronność (rynek zbrojeniowy to bowiem również element badań politologicznych – wydatki na zbrojenia stanowią wszak kwestię natury ekonomicznej, społecznej oraz etycznej, a więc także politycznej). W pierwszej fazie, to jest jeszcze przed

uzyskaniem stopnia doktora, ten obszar badawczy skupiał się przede wszystkim na Stanach Zjednoczonych, co znalazło odzwierciedlenie w wydanej w 2010 r. przez Akademię Obrony Narodowej monografii pod tytułem „*Polityka bezpieczeństwa militarnego Stanów Zjednoczonych 2001 – 2009*” (ss. 367). Już jednak wcześniej – począwszy od 2007 r. publikowano na temat amerykańskiego bezpieczeństwa, w tym o polityce Stanów Zjednoczonych wobec zagrożenia bronią masowego rażenia (to wówczas jeden z priorytetów Białego Domu), czy też o ideologicznych uwarunkowaniach polityki zagranicznej i bezpieczeństwa ówczesnego prezydenta George’a W. Busha.

Z czasem obiekt badań rozwinięto o nowe aspekty, czego efektem był w pierwszej kolejności artykuł o miejscu Europy w polityce wojskowej Stanów Zjednoczonych, a następnie o roli Azji Środkowej w amerykańskich koncepcjach strategicznych. Zainteresowanie badawcze zaowocowało pozyskaniem przez wnioskującego dwóch grantów NATO Public Diplomacy Division w Brukseli, które posłużyły do przygotowania i następnie wydania drukiem dwóch monografii zbiorowych pod redakcją. Pierwsza z nich, z 2013 r. („*NATO Towards the Challenges of a Contemporary World*” razem z R. Łosiem, ss. 316) stanowi zbiór analiz 18 polskich i zagranicznych badaczy. Drugie dzieło, a więc „*Newcomers No More? Contemporary NATO and the Future of the Enlargement from the Perspective of “Post-Cold War” Members*” (2015 r. z M. Madejem, ss. 314), stanowi głos ekspertów od współczesnego bezpieczeństwa transatlantyckiego z szeregu ośrodków badawczych z Europy Środkowo-Wschodniej i Europy Wschodniej (24 ekspertów, w tym ministrowie obrony Czech i Węgier).

Do tej kategorii zalicza się również wydana w 2014 r. monografia pod tytułem „*Polityka bezpieczeństwa Wielkiej Brytanii w latach 1945 – 1955*” (ss. 330), będąca skróconą wersją rozprawy doktorskiej. Jej nadrzędnym celem była interdyscyplinarna analiza uwarunkowań, procesu decyzyjnego i realizacji polityki bezpieczeństwa Wielkiej Brytanii w latach 1945 – 1955. Do celów drugorzędnych zaliczyć należy identyfikację czynników wpływu na polityczne i wojskowe ośrodki decyzyjne; wskazanie podobieństw koncepcji strategicznych kolejnych rządów, a także ukazanie ogólnych mechanizmów podejmowania decyzji w obszarze bezpieczeństwa.

5.2 Charakterystyka aktywności naukowo-badawczej

Od początku swojej aktywności naukowej aż do chwili obecnej istotnym jej elementem pozostaje koncentracja na budowaniu sieci współpracy, także w środowiskach zagranicznych. Osiągnięcia, o których mowa w niniejszym wniosku nie mogłyby powstać, gdyby nie

współpraca zagraniczna, w tym wizyty naukowo-badawcze na uniwersytetach w Europie, Azji, Stanach Zjednoczonych i na Bliskim Wschodzie.

W początkowym etapie rozwoju naukowego, jeszcze przed uzyskaniem stopnia doktora, zrealizowałem dwie bezpośrednio związane z kierunkiem studiów praktyki – najpierw w Ambasadzie RP w Izraelu (w 2006 r. jako asystent I sekretarza ds. politycznych), a następnie w Ambasadzie RP w Katarze (w 2007 r. jako asystent szefa misji). Bezpośrednim efektem było opracowanie i wydanie w 2009 r. jako współredaktor (z K. Górak-Sosnowską) tomu pod tytułem „*Państwo Katar. Gospodarka - polityka – kultura*” (ss. 248). Warto nadmienić, że to pierwsza i do tej pory jedyna recenzowana i interdyscyplinarna monografia naukowa o tym państwie w polskiej literaturze przedmiotu.

Projekty badawcze i stypendia

W okresie po doktoracie byłem zaangażowany w kilka projektów badawczych. Dwa były szczególnie istotne. Pierwszym był grant Narodowego Centrum Nauki w ramach konkursu SONATA 11 (HS5) pod tytułem „*Polityka bezpieczeństwa Iranu - wymiar wewnętrzny i zewnętrzny*”. Realizowany był w latach 2017-2022 (wydłużenie czasu realizacji wynikało najpierw z uzyskania stypendium w Stanach Zjednoczonych a później z powodu wybuchu pandemii, która uniemożliwiła realizację badań terenowych). Projekt ten umożliwił przeprowadzenie szeregu kwerend i konsultacji naukowych, w tym między innymi w Stanach Zjednoczonych, Iranie, Gruzji, Armenii i Singapurze. Efektem była monografia pod takim samym tytułem (Wydawnictwo UŁ 2022).

Za inne, szczególnie istotne przedsięwzięcia uznać należy uzyskany w 2016 roku w postępowaniu konkursowym grant (*fellowship*) na badania w Stanach Zjednoczonych w ramach programu „*Fulbright Senior Award*” (projekt badawczy: „*The Role and Position of the Caucasus in Iran’s Strategic Calculations—Political, Military and Economic Dimensions*”). Okres pięciu miesięcy wykorzystano na badania w University of Maryland School of Public Policy (Center for International and Security Studies at Maryland) oraz przeprowadzenie serii wykładów na kilku uczelniach w Stanach Zjednoczonych. W czasie pobytu nawiązano stałą współpracę prywatnym ośrodkiem analitycznym *Atlantic Council* w Waszyngtonie jako zewnętrzny ekspert ds. polityki bezpieczeństwa i obronności Iranu (projekt „*IranSource*”).

W 2019 r. otrzymałem od Fundacji Prezydenta Geralda R. Forda (*Gerald R. Ford Presidential Foundation*) grant na przeprowadzenie badań w Bibliotece Prezydenta Geralda R. Forda (*Gerald R. Ford Presidential Library*) w Ann Arbor, Michigan (realizacja została zawieszona z powodu wybuchu pandemii oraz czasowego zamknięcia *Gerald R. Ford Presidential Library*). Grant pozwoli na prowadzenie badań na temat polityki Stanów Zjednoczonych wobec Iranu w okresie rządów prezydenta Forda.

Przeprowadzenie kwerendy bibliotecznej w Wielkiej Brytanii (*National Archives* w Londynie) było możliwe dzięki uzyskaniu realizowanego w 2014 r. grantu Polskiej Akademii Umiejętności Fundacji z Brzezia Lanckorońskich. Zbieranie dokumentacji dotyczyło indywidualnego projektu badawczego pod tytułem „*Brytyjsko-sowiecka agresja na Iran w 1941 roku*”.

W postępowaniu konkursowym uzyskano również stypendium w ramach programu „*Taiwan Fellowship*” Ministerstwa Spraw Zagranicznych Republiki Chin. Pozwolił on prowadzić badania na tematem „*The Military Security Policy of Taiwan. Current Situation and Challenges for the Future*” przez okres trzech miesięcy w 2013 r. na National Cheng-chi University w Tajpej. Jednocześnie w trakcie pobytu prowadzono przedmiot w języku angielskim na temat „*Conflict Management*”. W 2016 r. na zaproszenie Ministerstwa Spraw Zagranicznych Republiki Chin w Tajpej prowadzono tygodniowe badania na temat polityki obronnej i bezpieczeństwa Tajwanu.

Miałem również zaszczyt wziąć udział w projekcie badawczym Waseda University w Tokio. Kilukdniowy pobyt w Tokio celem konsultacji naukowych w 2013 roku zaowocował zaproszeniem do zespołu prof. Keiichi Kubo. W 2013 jak i w 2022 roku opracowano analizę pod tytułem „*Data Collection of Intra-Party Elections in Poland*” w ramach międzynarodowego projektu „*Data Collection and Comparative Analysis of Intra-Party Elections in Democratic Countries*”.

W 2013 i 2014 roku uzyskałem – jako przedstawiciel Instytutu Badań nad Stosunkami Międzynarodowymi w Warszawie – dwa granty wydawnicze NATO Public Diplomacy Division, podczas gdy w 2022 r. zostałem współwykonawcą grantu Uniwersytetu Łódzkiego w ramach konkursu „*Granty na zwiększenie potencjału aplikacyjnego*” (kierownik: dr hab.

Michał Kobierecki, prof. UŁ, tytuł: „*Identyfikacja wskaźników określających stan stosunków dwustronnych pomiędzy państwami*”.

W 2010 r., a więc jeszcze przed uzyskaniem stopnia doktora, zostałem wybrany przez Ambasadę Stanów Zjednoczonych w Warszawie do udziału w programie szkoleniowym Departamentu Stanu pod tytułem „*Young Leaders Dialogue with America*”. Był on realizowany najpierw w 2010 r. Nowym Jorku i Waszyngtonie, a następnie w Pradze.

Kursy, warsztaty i konferencje

Wnioskujący wziął również udział w szeregu kursów i warsztatów (w charakterze słuchacza). Szczególnie istotne pod względem poznawczym był udział w kursach polityczno-teologicznych, które w 2019 r. przeprowadził w świętym mieście Qom miejscowy Uniwersytet Religii i Wyznań we współpracy z Uniwersytetem w Kaszanie. Wzięto wówczas udział w dwóch kursach: „*The 1st International Intensive Course Introducing Moderate Islam and Takfiri Islam*” oraz „*The 9th International Intensive Course on Shi'a Studies: the Status of the Seminary and Clergymen in Shi'ite Thought*”.

W 2018 r. wnioskujący wziął udział w VIII międzynarodowym seminarium pod tytułem „*The International Security Agenda 2018: Deterrence, Arms Control and Nonproliferation*”. Seminarium odbyło się na Odeskim Uniwersytecie Narodowym im. Ilji Miecznikowa i zostało zorganizowane przez Odessa Center for Nonproliferation.

W 2016 r. w Azerbejdżanie wzięto udział w seminarium pod tytułem „*Looking to the Warsaw Summit: NATO's Role in Coping with Regional Challenges*” (organizator: NATO School of Azerbaijan). Z kolei w 2015 r. w Turcji wzięto udział w seminarium pod tytułem „*The European Union & the Middle-East: Political Transformations and Challenges for Future Cooperation*” (organizator: The Centre for Middle Eastern Studies at Sakarya University”. W 2014 r. w Warszawie wzięto udział w programie „*New Security Leaders*”, który został zorganizowany przez Fundację Pułaskiego.

W analizowanym okresie – co zostało w szczególności przedstawione w załączniku, wzięłem udział w 64 konferencjach, z czego 42 odbyły się w Polsce, a 20 poza granicami kraju. W 13 z nich wzięto udział przed uzyskaniem stopnia doktora. Konferencje poruszały szeroką tematykę

– nie tylko aspekty bezpieczeństwa i obronności, ale także stosunków międzynarodowych, politologii, czy też gospodarki i kultury, w tym w zakresie studiów nad islamem. Pozwoliło to na konfrontację wyników własnych badań z ekspertami o często innym punkcie widzenia i doświadczeniu, a także na poszerzenie własnych horyzontów badawczych.

Aktywność recenzencka

W ramach działalności naukowej wykonuję recenzje artykułów (*peer-review*) na wniosek periodyków naukowych, w tym takich jak „*The Polish Quarterly of International Affairs*” (Polski Instytut Spraw Międzynarodowych); „*Rocznik Strategiczny*” i „*Stosunki Międzynarodowe*” (Uniwersytet Warszawski); „*Studia Polityczne*” i „*Sprawy Międzynarodowe*” (Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk); „*Rocznik Dziejów Społecznych i Gospodarczych*” (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu); „*Political Preferences*” (Uniwersytet Śląski); „*Przegląd Historyczno-Wojskowy*” (Wojskowe Biuro Historyczne); „*PANORAMA*” (Centre for European and North Atlantic Affairs, Słowacja); „*Vedy Politycke*” (Univerzita Mateja Bela, Słowacja); „*Political Preferences*” (Uniwersytet Śląski); „*Critical Studies on Terrorism*”, „*Global Security: Health, Science & Policy*” (Taylor & Francis Group); oraz „*British Journal of Middle Eastern Studies*” (British Society for Middle East Studies).

Wnioskujący wykonał również recenzje wydawnicze dla amerykańskich wydawnictw naukowych University of Nebraska Press oraz Springer, a także polskojęzycznej monografii na zlecenie Sił Zbrojnych RP pod redakcją T. Lachowskiego i M. Piątkowskiego („*Aspekty prawne, społeczne i etyczne użycia bezzałogowych systemów autonomicznych w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej*”). Prócz tego, przygotowuję recenzje wniosków badań naukowych na potrzeby Polsko-Amerykańskiej Komisji Fulbrighta (*Polish-U.S. Fulbright Commission*) w programach „*Fulbright Senior Award*” i „*Fulbright Junior Award*”.

Nagrody

Prowadzona działalność naukowa spotkała się z uznaniem w 2015 roku, kiedy od Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Łodzi otrzymałem nagrodę za wybitne osiągnięcia przyczyniające się do rozwoju nauki dla młodych uczonych pracujących na terenie województwa (w kategorii nauk humanistyczno-społecznych). W tym samym roku uzyskano nagrodę III stopnia Rektora Uniwersytetu Łódzkiego za monografię „*Polityka bezpieczeństwa Wielkiej Brytanii w latach*

1945 – 1955” (Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego: Łódź 2014). W 2014 r. za osiągnięcia naukowe otrzymano stypendium naukowe Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla wybitnych młodych naukowców.

Działalność artystyczna

Zainteresowanie tematyką irańską znalazło potwierdzenie w zrealizowanym w Iranie filmie dokumentalnym pod tytułem „*Perskie ocalenie*” (58 min., 2013 r.) w reżyserii Andrzeja B. Czuldy. Przy tejże produkcji, przedstawiające dramatyczne losy polskich uchodźców podczas II wojny światowej, wnioskujący był zarówno pomysłodawcą filmu jak i asystentem reżysera.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę

Działalność dydaktyczna

W ramach działalności dydaktycznej przeprowadziłem lub nadal prowadzę zajęcia (studia licencjackie i magisterskie) na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politologicznych UŁ dla osób studiujących politologię, stosunki międzynarodowe (w tym specjalizację azjatycką) oraz bezpieczeństwo narodowe. Od semestru zimowego 2022/2023 prowadzę zajęcia pod tytułem „*Bezpieczeństwo państw współczesnych*” dla uczestników studium doktorskiego. Zajęcia realizuję zarówno w języku polskim jak i angielskim. W latach 2011 - 2013 prowadziłem również zajęcia na nieistniejącym już studium podyplomowym „*Bezpieczeństwo narodowe*”.

Jednocześnie od roku akademickiego 2017/2018 prowadzę autorskie seminaria licencjackie, a od 2021/2022 seminaria magisterskie w języku angielskim (specjalność IPS): „*Contemporary international conflicts and crises*”. Łącznie pod moją opieką wypromowało się 24 licencjatów. Regularnie recenzuję również prace licencjackie jak i magisterskie (w języku polskim i angielskim). Łącznie byłem recenzentem 76 prac licencjackich i 42 prac magisterskich.

W 2019 roku zostałem promotorem pomocniczym rozprawy doktorskiej mgra Jakuba Gajdy pod tytułem „*Polityka Islamskiej Republiki Iranu wobec Afganistanu w latach 2001-2014*” (promotor główny: dr hab. Ryszard Machnikowski, prof. UŁ). Rozprawa została obroniona w

październiku 2021 r. na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego.

Ponadto, byłem opiekunem naukowym badaczy, którzy realizowali krótkoterminowe prace naukowe na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego:

- 2020, Sajad Ali Sakandari (Istanbul Aydin University – Turcja) – Erasmus+;
- 2019, Mohammad Mehdi Shiraz (Sakarya University – Turcja) – Erasmus+;
- 2015, mgr Tatiana Smiszko (Podkarpacki Uniwersytet Narodowy im. Wasyla Stefanyka) – IANUS II;
- 2015, dr Lasha Bazhunaishvili (Batumi Shota Rustaveli State University – Gruzja) – IANUS II;
- 2015, mgr Ridvan Kalayci (Sakarya University – Turcja) – IANUS II.

Działalność dydaktyczną realizuję również w ramach wymiany międzynarodowej, w tym w programie ERASMUS – łącznie w latach 2010-2023 zrealizowano 14 wyjazdów dydaktycznych w ramach tego programu. Wykłady zrealizowano w takich państwach jak: Bułgaria, Portugalia, Rumunia, Chorwacja, Grecja, Irlandia, Turcja (dwa razy), Słowacja (trzy razy) oraz Litwa (trzy razy). Prócz tego prowadziłem zajęcia na zaproszenie indywidualne w ramach innych programów, w tym „*Fulbright Senior Award*” i „*Outreach Lecturing Fund*”, oraz na mocy porozumień międzyuczelnianych.

Wymienić należy wykłady w Stanach Zjednoczonych – w tym dla kadetów amerykańskich sił zbrojnych w The Citadel (Karolina Południowa) – Iranie (Islamic Azad University, Uniwersytet Szahida Behesztiego w Teheranie, Uniwersytet Imama Sadiqa w Teheranie oraz Institute for Middle East Strategic Studies w Teheranie), Indonezji (Universitas Gadjah Mada), Brazylii (Pontificia Universidade Católica de Minas Gerais, Belo Horizonte) i na Tajwanie (National Cheng-chi University, Tajpej). Do inicjatyw z tej kategorii należy zaliczyć również serię szkoleń z zakresu stosunków międzynarodowych, nauk politycznych i bezpieczeństwa międzynarodowego w ramach indywidualnych zaproszeń i w oparciu o autorskie treści programowe:

- 2017, dla Izby Administracji Skarbowej w Łodzi;
- 2016, dla Izby Skarbowej w Łodzi;
- 2015, dla członków Związku Strzeleckiego – Oddział Łódź;
- 2015, dla kadry kierowniczej Izby Skarbowej w Łodzi, Urzędu Kontroli Skarbowej w Łodzi oraz Izby Celnej w Łodzi;
- 2014, dla pracowników firmy komercyjnej;
- 2014, dla kadry kierowniczej Izby Skarbowej w Łodzi, Urzędu Kontroli Skarbowej w Łodzi oraz Izby Celnej w Łodzi.

Od 2015 r. pełniłem też funkcję drugiego opiekuna Studenckiego Koła Naukowego „*Expressis Verbis*” (które przestało istnieć w czasie pandemii). W tej roli zorganizowałem szereg wyjazdów terenowych dla naszych studentów, w tym do Nadleśnictwa Grotniki w Zgierzu (styczeń 2019 r.), Wojskowych Zakładów Lotniczych Nr 1 w Łodzi (kwiecień 2018 r.), 32 Bazy Lotnictwa Taktycznego w Łasku (marzec 2017 r., maj 2015 r., czerwiec 2014 r., październik 2010 r.) oraz do Parlamentu Europejskiego w Brukseli (czerwiec 2011 r.).

Działalność organizacyjna

Od Kierownika Katedry Teorii Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa Uniwersytetu Łódzkiego uzyskałem pełnomocnictwo ds. kierunku „*Bezpieczeństwo narodowe*” oraz zaplanowanych studiów w języku angielskim „*Security Studies*”, a także jestem inicjatorem podpisania umów międzynarodowych o współpracy naukowo-badawczej i dydaktycznej pomiędzy Uniwersytetem Łódzkim a czterema zagranicznymi uniwersytetami:

- Universitas Gadjah Mada w Indonezji (zawarta w 2017 roku, przedłużona w 2022 roku);
- Islamic Azad University w Iranie (zawarta w 2015 roku);
- Państwowym Uniwersytetem w Erywaniu (zawarta w 2016 roku);
- Uniwersytetem Karola w Czechach (zawarta w 2014 roku w ramach programu Erasmus).

Korzystając z nawiązanych kontaktów personalnych w międzynarodowym środowisku akademickim, zorganizowałem wizyty badawczo-dydaktyczne amerykańskich naukowców:

- 2022 r. dr Thomas Durell-Young (grant badawczy „*The West’s Deterrent Posture in Central and Eastern Europe: Allied and National Command Challenge*” w ramach konkursu Uniwersytetu Łódzkiego „*Advanced Researcher in Residence*”, który był realizowany w Katedrze Teorii Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa Uniwersytetu Łódzkiego);
- 2022 r., Mark Silinsky (grant “*Polish - US Partnership: common interests and common values*”, WAW-NOFO-FY20-01, Ambasady Stanów Zjednoczonych w Warszawie);
- 2017 r., dr Schuyler Foerster (Colorado Springs World Affairs Council, wykładowca wizytujący Uniwersytet Masaryka w Brnie).

Jednocześnie w ramach programu mobilności doktorantów (PROM) w roku akademickim 2019/2020 uzyskałem fundusze na pobyt w celach dydaktyczno-naukowych trzech doktorantów: z Australii (Deakin University), Kataru (Qatar University) i Stanów Zjednoczonych (University of South Florida) – realizacja została wstrzymana z powodu wybuchu pandemii.

W ramach działalności organizacyjnej od 2009 r. prowadzę stworzoną przez siebie stronę internetową Katedry Teorii Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa Uniwersytetu Łódzkiego (pierwotnie: Katedry Historii Stosunków Międzynarodowych). W 2009 r. (a więc przed uzyskaniem stopnia doktora) na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego byłem członkiem komisji rekrutacyjnej oraz protokolantem Komisji Dyscyplinarnej UŁ dla Studentów (2010 – 2012), a w 2022 r. (po uzyskaniu stopnia doktora) przewodniczącym komisji rekrutacyjnej.

Od lat organizuję spotkania zarówno dla studentów Uniwersytetu Łódzkiego jak i osób z zewnątrz wykłady i debaty – tak w formie stacjonarnej jak i w czasie i po pandemii zdalnej. To między innymi następujące spotkania:

- Kwiecień 2022 r., „*Wojna na Ukrainie – między mitami a rzeczywistością*” – Jakub Link-Lenczowski (Milmag), Konrad Muzyka (Rochan Consulting), Juliusz Sabak (Defence24);
- Kwiecień 2022 r., „*Wojna na Ukrainie – co dalej?*” – Robert Pszczel (były dyrektor Biura Informacyjnego NATO w Moskwie);

- Marzec 2022 r., „*After the Ukrainian War. What Now for Europe's Security?*” – Liam Fox (były sekretarz obrony Wielkiej Brytanii);
- Styczeń 2022 r., „*Geopolitical Rivalry and Challenges in Contemporary Africa*” – Emmanuel Dupuy (dyrektor Institut Prospective et Sécurité en Europe w Paryżu);
- Grudzień 2021 r., „*The Future Role of France in the Indo-Pacific Region*” – dr Aleksander Olech (Baltic Defence College/Instytut Nowej Europy);
- Kwiecień 2021 r., „*Bliski Wschód w obliczu zmian. Przykład Libii (i nie tylko...)*” – dr Magdalena El Ghamari (Collegium Civitas);
- Grudzień 2020 r., „*Imaging Security and the Asian Century: The Case of China, Indonesia, and India*” – Habibah H. Hermanadi (Universitas Gadjah Mada w Indonezji/University of Delhi w Indiach);
- Kwiecień 2018 r., spotkanie z dziennikarzem i korespondentem wojennym Pawłem Szotem’
- Marzec 2018 r., „Wyzwania dla bezpieczeństwa Polski” – wykład generała broni Waldemara Skrzypczaka;
- Marzec 2018 r., „Wyzwania dla armii państwowych i NATO a globalny układ bezpieczeństwa” – wykład generała broni Mirosława Różańskiego;
- Marzec 2017 r., „Rola Grup Interwencyjnych w Służbie Więziennej”, wykład majora Leszka Kołtuna (koordynator ds. szkolenia Grup Interwencyjnych Służby Więziennej).;
- Maj 2015 r. - „Wyzwania dla bezpieczeństwa Polski” – wykład generała broni Waldemara Skrzypczaka.

Za szczególnie wymagające, ale również istotne, uznać należy zorganizowanie – jako pomysłodawca i sekretarz konferencji – międzynarodowej konferencji naukowej pod tytułem „*NATO Towards the Challenges of a Contemporary World*” (listopad 2016 r. w Instytucie Europejskim w Łodzi). Konferencja została dofinansowana przez NATO.

Działalność popularyzująca naukę

Szczególnie bliska jest mi działalność popularyzująca naukę. W tym wymiarze podejmowałem szereg aktywności. Dość wymienić takie inicjatywy jak **udział jako prelegent** na Festiwalu Książki Geopolitycznej w Warszawie (listopad 2022 r.); w udział z wykładem i w debacie na temat sytuacji w Azji Wschodniej w zajęciach seminarium „*Azjatycki wiek*”, organizowanym

w Warszawie (wrzesień 2022 r.) pod egidą Instytutu Sobieskiego; oraz udział w anglojęzycznym panelu „*Bezpieczeństwo i zagrożenie hybrydowe podczas konfliktu*” w trakcie II Europejskiego Forum Młodych Liderów (w ramach XIV Europejskiego Kongresu Gospodarczego w Katowicach, kwiecień 2022 r.). To także **autorski wykład** dla Uniwersytetu Trzeciego Wieku (w lutym 2022 r. pod tytułem „*Iran – kraj szalonych ajatollahów?*”); udział w Dziekańskim Panelu Dyskusyjnym na temat Iranu (luty 2020 r.); spotkanie i wykład (grudzień 2019 r.) dla uczniów klas policyjnych i wojskowych Zespołu Szkół Mundurowo-Technicznych w Ostrowie; wykład dla Domus Orientalis – Domu Wschodniego w Łodzi (marzec 2019 r. o współczesnym Iranie); oraz udział w kwietniu 2018 r. w debacie i spotkaniu z uczniami II Liceum Ogólnokształcące im. Gabriela Narutowicza w Łodzi (spotkanie dotyczyło problemów XXI wieku i skoncentrowane było na zjawiskach ekstremizmu, radykalizmu i fanatyzmu). W tym samym roku wzięto udział w debacie „*Co młodzież myśli o tolerancji?*” w ramach projektu „*Tolerancyjni Aktywni Kreatywni*”.

W lutym 2019 r. wygłosiłem wykład pod tytułem „*The Warsaw Summit 2019 - What's Behind the Summit in Poland?*” dla studentów oraz kadry akademickiej Uniwersytetu Szahida Behesztiego w Teheranie, podczas gdy w grudniu 2018 r. wykład pod tytułem „*Nowe technologie - szansa czy zagrożenie?*” w zorganizowanej na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego debacie pod tytułem „*Nowoczesne technologie – szansa czy przekleństwo przestępców. Jak walczyć z przestępczością w erze cyfrowej?*”, a we wrześniu 2018 r. wykład otwarty „*The Geopolitics of the Middle East - Iranian Perspective*” dla wykładowców i studentów Wydziału Iranistyki Uniwersytetu Państwowego w Erywaniu.

W czerwcu 2014 r. jako **ekspert** wziąłem udział w organizowanej przez dziennik „Rzeczpospolita” debacie pod tytułem „*Obrona powietrzna i przeciwrakietowa. Najlepsze rozwiązania dla Polski i polskiego przemysłu obronnego*”, podczas gdy rok później (marzec 2015 r.) – również w charakterze uczestnika debaty – w debacie Europejskiej Akademii Dyplomacji (Fundacja Pułaskiego) pod tytułem „*Modernizacja Sił Zbrojnych RP*”: *Stan realizacji i perspektywy powodzenia*”.

Za kluczowy element popularyzacji nauki poza światem uniwersyteckim uznać należy **stałą współpracę z periodykami popularno-naukowymi oraz ośrodkami analitycznymi** (*think-tank*), zarówno polskimi jak i zagranicznymi. W okresie przed uzyskaniem stopnia doktora

rozpocząłem (w 2007 r.) stałą i trwającą regularnie po dziś współpracę z tygodnikiem (obecnie miesięcznikiem) „Polska Zbrojna” – łącznie na jego łamach opublikowano ponad 330 artykułów na temat współczesnych stosunków międzynarodowych i bezpieczeństwa.

Otrzymałem również zaproszenie do **publikowania analiz** w nieistniejących już miesięcznikach „Stosunki Międzynarodowe” (2009 – 2014, Instytut Badań nad Stosunkami Międzynarodowymi w Warszawie) oraz „ARMIA” (2009 – 2013, Wydawnictwo Kagero). O ile w tym pierwszym opublikowano ponad 20 tekstów przybliżających współczesne stosunki międzynarodowe, to na łamach tego drugiego opublikowano niemal 90 publikacji o różnej długości i zakresie tematycznym.

Warto nadmienić, że w latach 2010-2012 pełniłem w miesięczniku „Stosunki Międzynarodowe” (non-profit) **stanowisko szefa działu „bezpieczeństwo międzynarodowe”**, a w latach 2012-2014 byłem **zastępcą redaktora naczelnego**. Jako dziennikarz w 2011 r. byłem w Iraku, gdzie przygotowałem reportaż na temat działającego w ramach US Army 3rd Armored Cavalry Regiment “*Brave Rifles*” z Fort Hood w Teksasie.

Od momentu uzyskania stopnia doktora rozpocząłem trwającą po dziś stałą **współpracę ekspercką z periodykami**: „*Nowa Technika Wojskowa*”, „*Milmag*”, „*Lotnictwo*”, „*Defence24*”, „*Raport*”, „*Lotnictwo – Aviation International*”, „*Wojsko i Technika*” oraz „*Układ Sił*”.

Sz szczególnie cenna i nobilitująca jest współpraca (*regular contributor*) z branżowymi magazynami anglojęzycznymi (z zakresu geopolityki, stosunków międzynarodowych i obronności): „*Military Technology*”, „*Naval Forces*”, „*European Security & Defence*”, „*Maritime Defence Monitor*” oraz „*Defense Info*”.

Co do stałej i regularnej współpracy w charakterze eksperta/analytyka to od uzyskania stopnia doktora nawiązałem ją z następującymi ośrodkami:

- Krajowymi: Fundacja Pułaskiego, Układ Sił;
- Zagranicznymi: IHS Jane’s (Londyn, Wielka Brytania), Atlantic Council, DefenseInfo, Stimson Center (Waszyngton, Stany Zjednoczone)

Jako ekspert w zakresie polityki zagranicznej, stosunków międzynarodowych i bezpieczeństwa od samego początku tegoż wydarzenia, to jest od 2020 roku, jestem moderatorem Defence24DAY, a więc największego wydarzenia na temat bezpieczeństwa i obronności w Polsce, która gromadzi tak naukowców i ekspertów jak i przedstawicieli wojska i przemysłu obronnego. Z kolei w marcu 2017 r. z ramienia Defence24 byłem prowadzącym seminarium pod tytułem „Przyszłość okrętów podwodnych w Polsce” z przedstawicielami Sił Zbrojnych RP, podczas gdy w listopadzie 2021 r. prowadziłem debatę online pod tytułem „Jakie konflikty nas czekają i jak się na nie przygotować?” (na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politologicznych UŁ).

Działalność popularyzacji nauki realizuję także poprzez **udzielanie komentarzy eksperckich w mediach** – tak polskich jak i zagranicznych. Wśród mediów, które prosiły o komentarz na wybrane tematy współczesnego bezpieczeństwa międzynarodowego, znajdują się między innymi Polsat, Polsat News, TVP, TVP Info, TVP Sport, Interia, TVN24, Gazeta Wyborcza, Gazeta Finansowa, Kurier Wileński, Biznes Alert, Money.pl, Wirtualna Polska, TV Toya, Gezeta Finansowa, Onet.pl, Polskie Radio, Radio Kielce, Polskie Radio 24, Radio Łódź i Tok FM. To wywiady eksperckie dla Instytutu Nowej Europy oraz „Debat azjatyckich” Ośrodka Spraw Azjatyckich. Komentarze eksperckie – zarówno w formie video jak i audio – znajdowały się również w takich mediach jak Sky News Arabia, The Independent, Xinhua, The New York Times, NHK World-Japan, Deutsche Welle, Hispan TV (Iran), WION TV India, czy też Radio France Internationale.

Elementem promocji – także prowadzonych badań – jest udostępnianie efektów badań na portalu akademickim academia.edu – obecnie konto jest śledzone przez 626 osób, a łączna liczba odwiedzin wynosi 45,6 tysiąca. Działania te, w tym publikacje popularno-naukowe, zwiększają nie tylko rozpoznawalność, ale również cytowalność. Jako ciekawostkę można w tym miejscu wskazać zacytowanie mojej pracy pod tytułem „*The Defensive Dimension of Iran’s Military Doctrine: How Would They Fight?*” w analitycznym raporcie „*Iran – Military Power. Ensuring Regime Survival and Securing Regional Dominance*”, wydanym w 2019 roku przez Agencję Wywiadowczą Departamentu Obrony (*Defense Intelligence Agency*).

Działalność popularyzująca naukę spotkała się z dwukrotnym wyróżnieniem: w 2015 r. otrzymałem medal Stowarzyszenia Kombatantów Misji Pokojowych Organizacji Narodów Zjednoczonych, podczas gdy w 2014 r. zostałem nominowany nagrody „*Halabardy 2013*”

Akademii Obrony Narodowej i Ministerstwa Obrony Narodowej. Warto nadmienić, że 2012 r. – za artykuł opisujący wyjazd do Iraku – wygrałem konkurs miesięcznika „Poznaj Świat” na najlepszy artykuł podróżniczy.

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

nie dotyczy

Robert R. R.

(podpis wnioskodawcy)